СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 196. Джерзи Сіти, Н. Дж., середа, 22 серпня 1934. VOL. XLII. No. 196. Jersey City, N. J., Wednesday, August 22, 1934. THREE CENTS.

УРЯД ВЗИВАЄ БАНКИ ОЖИВИТИ ПРОМИСЛ

ВАШИНҐТОН. — Корпорація Фінансової Відбудови видала відозву до банків давати підприємцям позички на оживлення бизнесу. Корпорація дала банкам до зрозуміння, що за такі позички гарантує Корпорація, себто уряд.

Згідно з законом, Корпорація може зробити підприємствам позичок на суму 300 міліонів долярів сама, а додаткових 278 міліонів через федеральні резервові банки.

ПРЕЗИДЕНТ ЗНОСИТЬ ТАРИФУ НА ТОВАРИ, ПОТРІБНІ ДЛЯ ЗАРАТУНКУ ФАРМЕРСТВА.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт зарядив, що уряд має спроваджувати зпоза краю ріжні засоби, потрібні для заратунку фармерства підчас посухи, без оплати мита.

Відноситься це передовсім до сіна й іншої поживи для худоби, котрі мається спроваджувати з Канади.

Імпортери сіна й соломи вже відбувають з урядом конференції щодо спроваджування корму для худоби. Справою заняті чотири урядові бюра.

Імпорт корму для худоби з Канади до Америки стрінувся з протестом західних провінцій Канади, котрі кажуть, що цього корму треба степовим провінціям Канади для заратунку канадійської худоби перед наслідками посухи, котра діткнула теж Канаду.

НОВІ КРІВАВІ ЗАВОРУШЕННЯ ЧЕРЕЗ ДОКОВИЙ СТРАЙК.

ПОРТЛЕНД (Орегон). — Ґрупа корабельних вантажників відкинула пропозицію про полагодження страйку цих робітників. Інші робітники напали гурмою на страйкуючих. В бійці згинув один чоловік від пострілу, а один був тяжко ранений.

Показується, що ранені належали до товариства вантажників, котре повстало підчас страйку, щоби займати місця страйкарів.

МУНІ ПРОСИТЬ ПОМИЛУВАННЯ.

САН ФРАНСІСКО. — Томас Муні, провідник робітничої юнії, котрий відсиджує кару досмертної вязниці, засуджений за бомбовий замах підчас „паради за воєнне приготування" у Сан Франсіско в 1916 році, подав каліфорнійському губернорові просьбу за помилування.

БОРОТЬБА ЗА ПРАВА УРЯДУ ВСТАНОВЛЯТИ КОДЕКСИ.

ПОРТСМУТ (Огайо).—Сталеві підприємці вже поробили всі приготування до судового процесу, котрим вони хочуть доказати, що федеральний уряд не має права встановляти кодекси для промислів, бо ухвалені про це конгресом закони не годяться з американською конституцією.

У Джерзи Сіти подібне становище заняв один голяр, котрому стейтова адміністрація відбудови краю заборонила рахувати за стриження менше, як постановив кодекс для голярів.

ДОКАЗАВ СВОЮ НЕВИННІСТЬ.

СИНСИНАТІ. — Детективи арештували тут три тижні тому Гебера Гикса як підозрілого за низку грабунків аптик. Коли суд установив кавцію за його випущення на волю, арештований заявив, що він кавції не зложить, але лишиться в тюрмі, щоби доказати, що поліція арештувала його несправедливо. Він думав доказати свою невинність тим, що грабунки аптик будуть іти далі та що їх буде поповняти та сама людина, з виду подібна до нього.

Гикс виграв. Грабунки аптик ішли далі, а минулої суботи поліція зловила підчас одного такого грабунку двох бандитів, з котрих один був дуже подібний до Гикса.

АРЕШТУЮТЬ БЕЗРОБІТНИХ ЗА НІЧЛІҐ У ПАРКУ.

НЮ ЙОРК. — Поліція арештувала 30 безробітних людей, що спали в парку на Мадисон Сквері.

Арештовано їх на домагання мецканців домів на Сквері, котрі жалувалися поліції, що сплячі в парку безробітні занечищують їм парк.

ПОШЕСТЬ ІНФЛЮЕНЦИ В ПУЕРТО РІКО.

САН ХУАН (Пуерто Ріко). — Уряд скликав усіх лікарів краю на конференцію для обдумання способів боротьби проти інфлюенци, від котрої занедужало досі 7,000 осіб.

Хоч недуга не є дуже сильна та не спричинила ще досі ні одного випадку смерти, то всетаки вона робить багато клопоту правильному веденню бизнесу. В деяких урядових бюрах хорує 25 процентів урядовців.

СЕНЗАЦІЙНЕ САМОГУБСТВО АВІЯТОРА.

АНКОРЕДЖ (Аляска). — Летун Франк Дорбендт сказав своїм знайомим, що він не вернеться зі свого лету, та, взявши з собою газоліни на півтретя години лету, піднісся в повітря і більше не вернувся.

Летун Дорбендт звісний широко по цілому північному заході. Він брав участь у ріжних наукових виправах, головно таких, які грозили смертю. Він вславився тев воженням ліків індіянам і Ескімосам у часах ріжних епідемій. Він спустив раз доєдливих вульканів у димлячий кратер вулькану Аниякчака.

СМЕРТЬ СІМОХ БАНДИТІВ.

З Ріо де Жанейро доносять, що там дійшло до сутички поліції з шайкою бандита Лямпеао. В бійці поліція вбила 7 бандитів, а кільком вдалося втекти.

УКРАЇНЦІ БУДУЮТЬ ФАБРИКИ ПО СЕЛАХ.

Фабрика обуви „Основа" повстала недавно в Різдвянах, повіт Теребовля. Місцеві шевці заложили кооперативну робітню взуття під управою Теодора Бабюка. В ній працюють 15 шевців-удільовців. Денно заробляють по 2 до 3 злотих. Місцева читальня відступила безплатне приміщення на варстат. Кооперативна фабрика „Основа" має відкрити свою крамницю в Теребовлі, потім в інших містах. Вона виконує роботу солідно, гарно викінчену й дешево.

ПОБИВ СТАРУ ЖІНКУ ЗА НЕВМІННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.

Суд уРіджайні (Канада) засудив 19-літнього Альберта Фредерика Петерсона на три місяці тюрми за побиття патиком старенької жінки, Анни Сороки, в місцевості Фейрі Гил. Пані Сорока погодувала голодного Петерсона, а він відплатився їй побиттям. У суді Петерсон сказав, що він побив старенькую жінку за те, що вона не розуміла його, як він говорив до неї по англійськи. Петерсон походить з місцевости Емо в Онтеріо.

ВДАВИВСЯ НА СМЕРТЬ ГОРІХОМ.

В місцевості Меннон у Саскачевані вдавився три-літній хлопчина, Реймонд А. Фрізен, земним горіхом, себто „пінацом". Покликана шпитальна доглядачка з місцевости Гепборн порадила вдатися з хлопчиком до шпиталю в Саскатуні. Та заки родичі завезли хлопчика до міста, він умер.

МАШИНІСТ ПОСТРІЛИВ ЛІКАРЯ.

У місті Венкувері хорий залізничий машиніст, Тимоті А. Саргуд, тяжко постріляв 65-літнього лікаря, д-ра А. П. Проктора. Цей випадок стався в лікарській канцелярії.

Саргуд вистрілив три рази з револьвера. Перша куля не поцілила лікаря. Друга куля пролетіла скрізь його підчерев'я. Прострілений лікар відразу повалився на підлогу. Третю кулею Саргуд поцілив себе в голову під щокою. Обидвох поранених забрано до шпиталю. Саргуд хорий іще від березня від потовчення на льокомотиві. Він працював на Сі-пі-ярській залізниці. Проктор є Сі-пі-ярським лікарем. Думають, що Саргуд хвилево збожеволів.

ВИБУХ ПАРОВИКА УБИВ 8 ОСІБ.

В місцевості Болі Су Бресюр, близько міста Ніор, у Франції, вибух молотільний паровик. Від вибуху 8 осіб згинули, а кільканадцять поранено. Від вибуху згоріло звезене збіжже і хутір.

КОНІ ВБИЛИ ФАРМЕРА.

Микола Тишка в дистрікті Шандро, в Алберті, віз дерево, і як доїздив до порому на ріці, коні сполошилися. Підчас того Тишка впав під колеса і згинув на місці.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 9-го серпня помер в Елизабет, Н. Дж., член товариства Запорозька Січ, від. 234 У. Н. Союза, **Микола Скорецький.**

Покійний вступив до товариства 20-го травня 1911 року. Походив зі села Різдвяни, повіт Теребовля, Західня Україна. Помер у молодому віці, маючи 48 літ, перенятий глибокою тугою за сином, котрий помер рік тому у 18-тім році життя. З туги покійний дістав сухоти та, перележавши 10 місяців, розпращався з цим світом, полишивши жінку Кароліну і дві дочки: Олену, 17 років, і Емілію, 10 років.

Похорон відбувся дня 13 серпня при участи товариства, котре віддало покійному остатню прислугу на вічний спочинок.

Земля Йому пером!

Кость Пілат, секретар.

СПРАВА ПРОФ. РУДНИЦЬКОГО.

Між українськими вченими, що їх покарала совітська влада тюрмою або засланням за всякі „ухили", опинився минулого року на засланні відомий український географ, професор Степан Рудницький. Рудницького заслано до концентраційного табору над рікою Свир, на схід від Петербурга, де тисячі українських селян мостять своїми кістками болота на канальних роботах мж Ладозьким і Онезьким озером. Заслання Рудницького було несподіванкою, бо він належав до тої групи професорів, які викладали в українських вищих школах у Празі, а потім з великим ентузіязмом вибралися служити харківській владі, маючи переконання, що ця влада українська.

Як звичайно в большевицьких умовах буває, так і в випадку професора Рудницького не було ніякого суду, ні засуду і ніякого повідомлення в совітській пресі, чому він засланий. Пропав одного дня, як пропадають там тисячі, що не сподобалися чимнебудь совітській владі.

ВІДЗНАЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТА.

Студент Саскатунського Нютон Каліджейт, Василь Пресецький, Українець з роду, дістав найвище відзначення за написання найліпшої розвідки на тему „Автономія Канади". В писанні розвідки на згадану тему взяли участь студенти всіх середніх шкіл у Канаді. Найперше вибрано 15 найліпших розвідок з 15 місц, що були зарепрезентовані в контесті. З тих 15 розвідок розвідка Василя Пресецького показалася найліпшою. Так вирішив В. Л. Дентон, голова вчительської семинарії в місті Вікторія Бритиш Коломбія.

У ФРАНЦІЇ АРЕШТОВАНО 19-ЛІТНЮ ШПІОНКУ.

Від початку цього року до 2 серпня у Франції засуджено на ріжні кари 17 шпіонів. 2 серпня засуджено за шпіонажу на рік тюрми 19-літню дівчину, Жанну Дієдон. Того дня засуджено на півтора року тюрми також Фредерика Паке, що занимався шпіонажею в користь Німеччини. Жанна Дієдон старалася дістати деякі тайні відомости від летничих офіцирів.

ЛЮБОВ КАЧУРА.

У Німеччині стався такий надзвичайно цікавий випадок вірної любови... у качура: Один Німець мав расові качки. Хтось у нього замовив качура і три качки і поїхали вони аж 900 кільометрів далеко. Качки були молоді, а качур старий. На обійстю осталася стара качка. І сталося велике диво. За два тижні той Німець побачив на своїм обійстю качура, як примилювався до качки. Один учений професор сказав, що такі випадки вірної любови у звірят досить часто трапляються, однак у качок такого випадку ще не було.

ЗАХІДНІ „УКРАЇНЦІ" БЮТЬ ШИБИ УКРАЇНЦЯМ.

В суботу, 14-го липня, коло години пів до четвертої пополудні кільканацять жидівських підростків, хлопців і дівчат, прибігли під дім Т-ва „Просвіти" у Львові в Ринку і з криком „Нєх жиє Західня Україна, а кто пшеців нєй, з тим преч" кинули кілька камені у вікна канцелярії „Просвіти" на першому поверсі, де вибили дві шиби. Після того „геройського" вчинку пейсаті західні „Українці" втекли до свого жидівського району.

Подібну демонстрацію перевели ті жидки під льокалем редакції „Вістей". Видно, пахнє їм та польсько-жидівська „Західня Україна", де вони запанували над міліонами українського населення.

ЗАСТРІЛИВ ДІВЧИНУ, СУПЕРНИКА И СЕБЕ.

В місцевості Керотерс, у Саскачевані (Канада), 35-літній робітник, Джан Содеґард, застрілив на фармі Стаюрка 23-літню дівчину, Марґарету Стаюрк, і Кларенса Тенні. По своїм учинку Содеґард утік був своїм троком, однак опісля знову вернувся на місце трагедії. Коли надійшли три поліції, Содеґард застрілив себе. Показується, що Содеґард залицявся до Маргарети Стаюрк іще від минувшої осени. Коли сусідньому фармерові, Кларенсови Тенні, тому два місяці померла жінка, він також почав заходити до Маргарети. Заздрість довела Содеґарта до шаленого вчинку. Тенні полишив пятеро сиріток.

ПОЛЬСЬКИЙ ОФІЦИР НІМЕЦЬКИМ ШПІОНОМ.

В Парижі засуджено Станіслава Кравса, бувшого польського офіцира, на 5 літ тюрми за шпіонажу в користь Німеччини. Кравс має також заплатити 500 франків гривни. Кравс занимався шпіонажею спільно з французьким капітаном Жоржом Фрожом. Вони обидва старалися вислати до Німеччини тайні пляни укріплення міста Бельфор, французького пограничного міста.

СКРИПКА З 36 ТИСЯЧ ЗУБОЧИСТОК.

В місті Спокейн, Вашингтон, Генрі Вайман докінчив по одинацятьох місяцях свою скрипку, яку виробив з маленької березової підпори й 36 тисяч зубочисток. Попередно він був виробив скрипку з 47 тисяч зубочисток, одначе вона не мала такого доброго тону, як теперішня.

ОСІНЬ І ЗИМА БУДУТЬ КАТАСТРОФАЛЬНІ ДЛЯ УКРАЇНИ

ЛОНДОН. — Кореспондент газети „Дейлі Експрес", який, переодягшися за бідного селянина, відвідав без комуністичної контролі села України, закінчив свої описи становища на Україні тим, що він певний, що наступна осінь та зима будуть катастрофальні для українського населення. Кореспондент відвідав село 12 миль від Києва, яке вже тепер вимерло з голоду. В ньому лишилися лише шість старших осіб, що оповідають про страхіття голоду.

Один 15-літний хлопець заявив кореспондентови, що він радий буде скорше вмерти, ніж далі терпіти страхіття голоду. Цей хлопець показав накритий соломою труп свого батька, який помер місяць тому від голоду. Мати десь загинула, коли пішла в місто шукати їсти. Всі три дописи кореспондента переповнені такими жахливими фактами, що спокійно не можна їх читати.

Даючи підсумки тому, що бачив кореспондент, „Дейлі Експрес" у передовій статті пише так: „На Україні костиста рука голодової смерти протягнута по нові жертви зпоміж того селянства, що обробляє найбогатші поля, які тільки існують на світі. Селяни засівають поля, але жнива з них збирає радянська влада. В той час, коли большевики чваняться своїми новими містами, селянство на Україні вмирає з голоду".

„Дейлі Експрес" подає фотографії селян України, на які не можна дивитися спокійно, бо своїм виглядом вони потрясають людину.

ДАЛЬШІ АРЕШТИ РАДЯНСЬКИХ УРЯДНИКІВ У МАНЧУКУ.

МОСКВА (СССР). — З Манчука приходять відомости про дальші арешти російських урядовців на Східньо-Китайській залізниці. Останніми часами арештовано трох вищих урядовців, а в деяких переведено ревізію. Причини арештів манчуцька влада не подає. Ці арешти впевняють Москву, що Манчуко готується захопити при помочі Японії залізницю в свої руки.

Справу це більше напружує те, що Манчуко стоїть на передодні розірвання всяких зносин з Москвою. Після того вже не може бути й мови про переговори в справі продажу Манчуку російської пайки залізниці. Тут ніхто не вірить заявам Японців, які знаходяться в столиці Манчука, що розриву між Манчуком і Москвою не буде, а натомісць усі занепокоєні подіями на Далекому Сході.

ҐІТЛЄР ГОТУЄТЬСЯ ВСІХ ПОКОРИТИ СОБІ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Після загального голосування, що признало Ґітлєрови всю повноту влади, він висловив подяку членам своєї партії за успішну працю. Разом з тим Ґітлер заявив, що тепер завданням його партії є переборити ті чотири й чверть міліона людей, що голосували проти нього.

Ґітлєр сподівається, що тепер він справиться зі своїм завданням утворення однопартійної держави в Німеччині й зможе перевести в життя всю програму націонал-соціялістичної партії.

ЗАПОВІТ ҐІНДЕНБУРҐА СФАЛЬШОВАНО.

ПАРИЖ (Франція). — Деякі ґазети твердять, що остання частина заповіту Ґінденбурґа була сфальшована й написана наново міністром пропаґанди, Ґебельсом. Кажуть, що достовірно відомо, що Ґінденбурґ радив покликати на престол бувшого кайзера Вільгельма, а на становище канцлера призначити фон Папена.

Фон Папен знав докладно цей заповіт, але, ратуючи себе, він згодився на сфальшування його. Подібної думки є й деякі англійські ґазети.

ПІЛСУДЩИНА ДАЛІ АРЕШТУЄ ОПОЗИЦІЮ.

ВАРШАВА (Польща). — Більш як 30 осіб, що належать до партії молодих польських націоналістів, арештовано. Вони будуть відіслані до концентраційного табору, де вже знаходиться багато членів інших опозиційних до уряду Пілсудського партій, а також членів Української Національної Організації.

Уряд Пілсудського рішив боротися рішучо з кождою опозицією, чи вона буде зправа, чи зліва.

В АВСТРІЇ НЕМА КІНЦЯ ШИБЕНИЦЯМ.

ВІДЕНЬ (Австрія). — Тут повішено двох молодих селян, яких на кару смерти засудив военно-полевий суд за те, що в них знайшли вибухові матеріяли. Обидва обвинувачені заявили на суді, що вони не знали, що в паках був вибуховий матеріял, а переховували їх, бо думали, що в них знаходиться пропаґандивна література австрійських ґітлєрівців.

У ріжних сторонах Австрії тепер без перерви працюють военно-полеві суди які видають присуди на кару смерти.

АРЕШТИ ЗМОВНИКІВ У ГРЕЦІЇ.

АТЕНИ (Греція). — Арештовано одинацять вищих військових. Влада каже, що вони готувалися зробити державний переворот, щоб запровадити військову диктатуру.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holiday at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Friday's issue (with Ukrainian Weekly):		Число в пятниці (з англійською частю):	
One year	$ 2.00	На рік	$ 2.00
Six months	$ 1.25	На пів року	$ 1.25
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СПЕКУЛЯЦІЯ.

Все частіше чується це слово в щоденній пресі, на вулицях та в ріжних установах. Країна клясичної спекуляції, Злучені Держави, вже починає протирати очі й бачити, що спекуляція це нездоровий боляк на економічному тілі держави. Коли те тіло взагалі здорове, то воно може до певної міри терпіти той боляк і він не завдає великого болю. Але коли орґанізм захворів, коли він знаходиться в тяжкому загальному економічному стані, то й боляк спекуляції дає себе відчувати все більше.

Першим ділом уряд звернув увагу на біржеву спекуляцію й поробив рішучі заходи, щоб припинити її, або принаймні обмежити. Здається, що дотепер урядови пощастило загнуздати біржевих спекулянтів. Чи на довго, це покаже будучність, бож є міліони доріг і засобів до спекуляції, а хижацький інстинкт спекулянтів годі остаточно винищити. Тепер з урядових кол говорять про спекуляцію хліборобськими продуктами й нахвалюються боротися з нею. Шкода, що ті урядові кола дуже пізно звернули увагу на цю спекуляцію. Але й цього мало, бо взагалі в Злучених Державах найбільше заробляє на всіх виробах і продуктах не той, що їх виробляє й продукує безпосередньо, не робітник, чи фармер, а лише той, що перепродує.

Лише в часах економічної катастрофи в інших державах, коли там спекуляція досягала свого найбільше нестримного розвитку, можна було спостерігати таку велику ріжницю, яка в Злучених Державах є „нормальною", вже освяченою традицією, між тим, що одержує продуцент і що платить споживач за ріжні річи. Тому й боротьба тут буде значно важча з „традиційною" спекуляцією, ніж там, де спекуляція була лише тимчасовим явищем, як наслідок тяжкої економічної кризи. Урядові чинники Злучених Держав повинні здавати собі справу з того, що, беручись за боротьбу зі спекуляцією, вони мають перед собою завдання боротися не з тимчасово хоробливим явищем, а з явищем, що вже давно стало системою економічного життя тут.

Сам уряд не справиться з тяжким завданням, хоч і як він не старавсяб. До боротьби має бути покликане широке громадянство. Треба знайти способи наближення продуцента до споживача, усуваючи багато непотрібних посередників. Лише в спосіб широко зорґанізованих мас громадянства можна буде з певним успіхом боротися зі спекуляцією, а самі поліційно-адміністраційні міри нічого не дадуть. В боротьбі зі спекуляцією не можна відкидати значіння кооперації, яка вже має велику традицію й успіхи на цьому полі. Думаємо, що на поширення кооперативної самодіяльности населення Злучених Держав треба звернути увагу, як на чинник, що спинює спекуляцію.

УКРАЇНСЬКА ПОЕЗІЯ ПІД БОЛЬШЕВИЦЬКОЮ ВЛАДОЮ

Комісареви освіти, М. Скрипникови, що згинув від власної кулі в липні 1933 р., московські комуністи закидають „націоналістичний ухил". Зокрема обвинувачували Скрипника за його „потуральне відношення" до українських письменників не-комуністів. Скрипник боронив деяких письменників перед партійною комуністичною цензурою та перед претенсіями „Всеукраїнського Союза Пролетарських Письменників" (ВУСПП), що хотів бути єдиною, монопольною письменницькою орґанізацією на радянській Україні. Ще й досі не можуть забути Скрипникови члени ВУСПП-а, що він глумливо прозивав їх „вуспупівцями" і не давав їм „княжити й володіти" в українськім письменстві.

Після Скрипника перемогли в поезії радянської України „вуспупівці". Підніжок Москви, Андрій Хвиля (той самий, що відкрив комуністичну „неправовірність" Миколи Хвильового), став після усунення Скрипника заступником комісара освіти на Україні. Хвилі спеціяльно доручено слідкувати за українським письменством, щоб доносити, куди треба, і карати всіх тих поетів, що дають „серцю волю", не спитавши, чи те або інше дозволяє центральний комітет комуністичної партії. Здавалось би, на перший погляд, що після перемоги над Скрипниковим „ухилом" все в українськім письменстві під большевиками повинно йти якнайкраще. Всі поети мусять з наказу диктатора Сталіна писати за партійними параґрафами:

„про Матрьошу,
про Парашу — радость нашу,
султан, паркет, шпори",

як „співали" їхні попередники в царській Росії за життя Шевченка. Дійсно, нічого іншого по суті комуністична влада й не вимагає. Російський письменник українського роду, Микола Гоголь, осміяв того „письменника", що писав „історію ґенералів". Але він не міг собі уявити, що 80 років після його смерти на Україні процвите та сама поезія „історії ґенералів". Сам А. Хвиля в харківськім „Комуністі" з 21 травня 1934 року задоволено пише, що на „поетичнім фронті" радянської України відбулися великі зміни. Бож в осередку уваги української поезії тепер „стали герої большевики та їх славні всесвітньо історичні діла". Чим не „історія ґенералів"? До цієї „ґенеральської" поезії взялися люди поетичного хисту, як, Тичина, М. Терещенко, М. Семенко, М. Бажан. Але самі Андрії Хвилі та інші комісарчуки бачать, що після такої комуністичної перемоги над українськими письменниками поезія на радянській Україні вмерла. Хвиля наводить „революційні вірші" українських радянських письменників і мусить признати, що така поезія не варта нічого. Ось, наприклад, комуністичні „Матрьоша" та „Параша" самого Павла Тичини, славного колись майстра українського слова:

„Хай гноять по тюрмах нас,
Не вбить ревколекта (очевидно, революційного колектива — У. П.)
Суне армія труда,
Грізна, повноклекта —
Клясового архітекта
Карла Лібкнехта".

Другий радянський поет, А. Панів, тепер виконує „виробниче завдання" комуністичної партії в таких віршах:

„Як республіці
треба кадрів,
Треба дати їй.
Ми сапачками
вміли полоти,
Нам знайомий
тракторний дим —
І нова
не страшна робота
Головам нашим
молодим".

Прочитавши таку „поезію", навіть А. Хвиля вхопився за голову і пише про „посилення боротьби за ідейну й мистецьку якість" в українській літературі. Уже навіть Хвилям стало **забагато** урядової комуністичної поезії. Хвиля пише, що треба „зліквідувати ті зриви, які ми спостерігаємо на поетичному фронті".

Сам же загнав українське письменство в тісний кут, а тепер нарікає на „зриви"...

К. П.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ГОСПОДАРСЬКИЙ ВІДДІЛ УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ

I.

(ВУНІ) Під таким заголовком виголосив доцент інж. Димінський у липні ц. р. в Українськім Науковім Інституті в Берліні доклад, з якого подаємо найважніші дати.

В повнім поняттю, так, як він розвинувся в країнах західньо-европейської культури, це є окрема частина часопису, що обєднує — хочби й не під спільним заголовком, та не завжди в тіснім місцевім сусідстві — статті, вістки, огляди й господарські числа, головно цінові—все те, наскільки подане з боку і з наставлення виключно або хоч переважно господарського. Під часописом розуміється тут в европейській практиці щоденник, але в українських умовах треба сюди загорнути крім щоденників, яких є надто мало, також пресу, що виходить два або три рази на тиждень, і самі тижневики. Вони заступають щоденники і грають їхню ролю в суспільствах, де заці-кавлення часописами не згустилося ще в більш скількість щоденників. Так було в західній Европі, де правильні тижневики виникли вже в першій половині XVII. століття, але щоденники розвинулися значно пізніше (Німеччина 1609 і 1660, Анґлія 1622 і 1702, Франція 1631 і 1777); так проходить це і в українських відносинах. Розширяючи предмет розгляду і на тижневики, треба одначе з нього виділити часописи радянські, в яких немає окремого господарського відділу. В них увесь зміст просяклий економією та затираються границі між господарськими та політичними статтями, інформаціями та взагалі наставленням. Залишаються до розглянення часописи з земель Західньої України та з американських еміґрантських осередків. Таких розглянено 25, що видається дрібним проти загальної скількости 500 назв української преси в р. 1932, але по відчисленню радянських часописів, а з решти тих, що ставлять собі зовсім інші цілі, є вповні вистарчаюче.

Опускаємо, з браку місця, загальні й теоретичні виводи реферату про основний характер господарського відділу та його відношення до часопису в цілому, далі вимоги, що випливають з тої приналежности (загальна приступність, актуальність і порівнююча всебічність змісту, звязок між господарськими науками й подіями біжучого життя та витворювання економічного світогляду, постійність, а не спорадичність і т. д.). Опускаючи також історичний розвиток господарського відділу в західній Европі, слід натомісць зупинитися трохи ширше над розвитком і станом господарського відділу в українській пресі. В його початках багато анальоґій зі західньо-европейським розвитком. Дотичної історії ще ніхто спеціяльно не досліджував, але в розвідці Кревецького про „Першу ґазету на Україні" (Київ, 1917, стр. 15) знаходимо зміст „Ґазет де Леополь", що виходила тижнево по францкуськи в р. 1776 у Львові. Вона щодо господарського змісту зовсім відповідає загально-европейським часописам з того часу, напр. „Праґер Постцайтунг" (заховались річники 1717 і 1740, обидва неповні), і розуміється ще більше віденським, яким була майже відбитком. Зокрема програма інсератного додатку є щодо змісту і стилю типічною програмою т. зв. „Інтеліґенцблеттер" все в дусі дотичних заміток фільософа Монтеля, від першоґо їх основника Ренодо (1613) до часово й місцево ближчих львівському тижневикови інсератників Відня й Праги, злучених таксамо з бюрами оголошень.

II.

Оголошення, правда, не належать до редакційної частини часопису, отже й не входять у склад властивого господарського відділу. Але вони всетаки творять господарську матерію часопису в ширшіб роумінню, а в інсератниках XVIII. і XIX. століття появлялися щораз більше також цінові числа та інші господарські інформації, під впливом камералістичної науки навіть статті й маленькі розвідки. Отже змістові завязки господарського відділу розвивалися на українських територіях правдоподібно тим самим шляхом, що й більш на захід. Розвиток був, очевидно, значно слабший ніж там, з огляду на кволий розвиток господарства й економічної думки на західньо-українських землях.

На сьогодні стан господарського відділу в українській пресі не дає блискучої картини, але від року 1932 (тоді референт подав реферат „За господарський відділ в українській пресі" на перший конґрес українських інжинірів у Львові) виявляє добрий поступ і зокрема збільшення відсотка господарської частини. Правда, цим разом під розгляд взято було більшу скількість часописів: 2 львівські, 1 черновецький, разом 3 щоденники; 2 львівські півтижневики, 5 львівських, 2 черновецькі, 1 перемиський, 1 ужгородський, разом 11 тижневиків, отже 16 часописів з західньо-українських земель, пересічно по 8 сторін кожний (4—12). З американських взято 3 дводенники (2 з Злучених Держав, 1 з Канади) і 8 тижневиків (4 зі Злучених Держав, 4 з Канади), разом 11 часописів по 6 сторін пересічно (4—8). Виразно виділений господарський відділ мали такі часописи (і то не завше всі частини разом): **Діло** — що вівтірка „Економічний огляд", поза тим тільки „Біржа" і то між оголошеннями; **Новий Час** „Господарська фільма" що суботи, поза тим тільки „біржа" на титуловій сторінці; **Нова Зоря** „Економічні Вісти" що друге число; **Громадський Голос** „Народнє господарство"; **Народня Срава** „Господарські Справи" (окремий заголовок „Що по чому?" дає перегляд цін); **Наш Прапор** має тільки ціновий огляд „Що по чому?"; **Вісти** часом „Господарський Огляд; **Свобода** „Господарські Справи"; Біржа, **Неділя, Молода Буковина, Рада** тільки біржа (М. Б. взагалі рідше). З канадійських часописів повний господарський відділ мають 4: **Канадійський Фармер** — „Сторінка для Фармерів" в тім і „Ціни фармерських продуктів", **Новий Шлях** — Економічне життя, **Українські Вісти** — на господарські теми (в тім і торговельні ціни в Едмонтоні, ціни збіжа в Вінніпеґу), **Фармерське Життя**, тільки „Огляд цін фармерських продуктів". Разом повний господарський відділ можна приняти в 6 українських часописах европейських і 4 американських, умовно ще дальших 5 европейських. Разом в 15 випадках на обслід-жених 25. В 10 випадках про існування господарського відділу не доводиться говорити, хоч принагідно можуть і в тих часописах появлятися господарські числа, вістки і статті (в **Українськім Бескиді** напр. свого часу цілий цикль статей на господарські теми з нагоди знижки доляра).

Щодо змісту, слід розріжняти цінові і взагалі господарські числа, звідомлення й огляди, що повторяються стало й періодично, та статті й вістки, що появляються все в іншім вигляді, власне з іншим зовсім конкретно змістом (зміст власне і вповторній періодично частині не є тойсам, бож ці ціни міняються, але це ціни завше тих самих товарів).

В повторній числовій частині найчастіше приходять курси з грошевої біржі у Львові (у Варшаві), бо в 11 часописах (курси валют і чеків) з 5—8 заграничних міст, золото й срібло, або сам доляр у приватнім обороті. Далі з біржі збіжевої у Львові (теж у Чернівцях), ціни зі Львова (8 часописів) і з Підволочиськ (7). Ціни Маслосоюзу за набіл і яйця подає 10, також за живину 6 часописів; ціни Центросоюзу 2, ціни меду (кооператива „Рій") теж 2, інші ціни 3. Крім того появляються білянси українських підприємств, вимково навіть закордонних (напр. Празької „Леґіобанки"). Разом усіх родів періодично-повторних, головно цінових, якийсь тузин, з того ¾ львівських. В канаійських часописах біржеві ціни з Вінніпеґу є в 3 часописах (а саме: збіже, худоба, масло, яйця і т. д.), з Едмонтону в двох (35—80 цін).

Статті не є лише постійним і сталим явищем у господарськім відділі. Правилом це є для трох канадійських часописів, в західньо-українських це буває менше часто (зокрема Громадський Голос, Народня Справа і Свобода моглиб це мати правильно в своїх „замкнених" господарських відділах). В щоденниках статті появляються окремо, бо замкнених господарських відділів нема, але й не постійно. Характеристична для галицьких часописів принагідність таких статей і циклічність у тім розумінню, що коли якесь питання особливо зацікавить загал, тоді появляється низка статей, дискусійних і здебільшого від сторонніх осіб (в останніх роках „Діло" має стало економічні статті свого господарського співредактора, інж.: Н-вича).

Щодо напряму статтей, то в тижневиках переважають іще технічно-господарські поучення з области сільського господарства. Але в щоденниках почасти й у тижневиках економічні теми вже трохи ширше заступлені, хоч ще багато бракує не тільки в порівнанні до чужої преси, але й з погляду краєвих потреб.

В порівнанні з закордонною пресою поступових країв Европи український господарський відділ, розуміється, ще слабий. Щодо скількости все ще яких 3% всього змісту часопису замало проти 18% чехословацької чи хочби тільки 9% польської преси. Але є поступ за останні два роки. Бракує ще постійности економічних статей, але й та вже починає зарисовуватися (в „Ділі"). Інсерати в українських часописах в Европі теж трохи піднеслися в останнім часі, але не досягають рівня українсько-американських часописів, що мають кругло 15%.

В своїх поглядах щодо ролі господарського відділу в національно-економічнім розвитку українських земель та щодо дальшого напряму його розвитку, як також щодо оголошень у часописах, референт не бачив причини зміняти свого становища, яке зазначив колись у рефераті з р. 1932. Тому їх тут можна з браку місця опустити.

Н. Дорошенко.

ЩО ПОВИННА ПРОЧИТАТИ ЖІНКА, РОЗУМНА МАТИ ТА ГРОМАДЯНКА

Колись давно жінка служила чоловікови; її вважали за щось нижче, не до всього здатне.

Але проходили віки, життя, розвивалося, почали мінятися й думки в людей, та з ними й погляди на людину; поволі зявляється зрозуміння значіння громади, а далі, що всі люди рівні, без огляду на те, до якої верстви суспільства вони належать, а ще далі, що й жінка має однакове право на участь у збірному громадському житті, має однаковий голос у таких справах, як політичні або державні. Останні революції (1917—1918 рр.) цілковито знесли поділ на упривілейовані верстви громадянства, й жінка дістала рівні права з чоловіком. Ми ще були свідками, як наші жінки брали участь у визвольних наших змаганнях, у світовій війні, як вояки-чоловіки. Жінка тепер може заняти становище, яке хоче: може бути лікарем, суддею, адвокатом, послом і т. д. Але тут є одна умова: вона мусить бути освічена.

Поруч із усім цим жінка залишилася далі ще матірю та як дружина — господинею дому. Як громадянка, вона може безпосередньо брати участь у житті свого суспільства й тимсамим безпосередньо впливати на громадське, чи політичне життя. Як мати — вона знов таки впливає на громадянство, але вже посередньо, виховуючи дітей. Бож з дитини виросте майбутній член громади й народній робітник.

Від дітей старше покоління все сподівається, що вони сповнять недосягнуті ще завдання, що вони переймуть та збережуть те, що вже воно виборола, та що ще й здійснять у житті те, чого йому не вдалося. Для нас не байдуже, якими виростуть наші майбутні громадяни. А хтож тут найважніше має слово, як не мати — перша виховниця, дорадниця, товаришка дитини, перша вчителька, і то не тільки в дослівному розумінні, а й справжня вчителька життя! Вонаж до дитини найближча людина, вона впливає на розвиток дитячої душі, знайомить дитину зі світом, з людьми. Вона вкладає в душу дитини перші думки про добро та лихо (виховує морально), вона вчить дитину працювати, як треба поводитися з людьми, як жити на світі та для чого; ми кажемо, що вона дає дитині підвалини для її світогляду. Як мати дитину виховає, така вона буде. Не даремно кажуть: яке коріння, таке й насіння. Правду кажуть, що по дитині можна міркувати, які її батьки. Історія зберегла нам багато прикладів про матерей, що вміли виховати для свого народу хоробрих героїв. Напр. старовинні Спартанки*), виряджуючи синів у бій, подавали їм щити зі словамли: „з ним, або на ньому", цебто, перемагай, або вмри. І в нашій історії були такі матері; назвемо хоч би матері гетьманів Дорошенка та Мазепи.

Та щоби бути дійсно доброю матірю, тепер мало самих гарних природних прикмет, — треба загальної освіти, треба вчитися, як виховувати дітей. Цього вчать науки: педаґоґіка (наука про виховання), педольоґія (наука про дитину) та психольоґія (наука про душу).

За кордоном по ріжних краях є всякі школи, курси, де вчать жінку всього, що їй потрібне, як дружині, матері, чи громадянці. У нас, на жаль, таких шкіл іще нема та й не знати, як довго нам доведеться їх чекати. Одначе це не значить, що для наших жінок нема можливости підготовитися для їх важних завдань. Як у багатьох випадках, так і тут, треба підготувати себе самоосвітою, самовихованням. Маємо вже доволі книжок і часописів з такими думками, треба тільки вміти вибрати собі відповідне читання та поважно, з пляном забратися до праці над собою. По наших селах уже помічається рух у цьому напрямі. Повстають жіночі відділи при читальнях, або орґанізуються гуртки „Союзу Українок". Недосвідній жінці краще працювати над своєю самоосвітою й самовихованням у гуртках, бо спільними силами лекше прийти до мети: можна спільно читати, обмінюватися думками, допомагати одна одній поясненнями, тощо. Але тут треба намітити собі все, що власне читати, — зробити собі плян.

•

Від чогож починати жінці чи дівчині читати?

Найперше вона повинна подбати про свою загальну освіту. Може котра скаже, що вже „виходила" школу. Та цього не досить. Школа початкова вчить тільки читати, писати, рахувати та дає кілька вривків із усяких знань. Свідома громадянка повинна доповнити набуті знання, поширити їх.

(Дальше буде).

*) Спарта, місто в старовинній Греції.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ЙОНҐСТАВН, О.

З пікніку на визвольну боротьбу.

Наш Українсько-Американський Сітізенський Клюб при українській греко-кат. церкві Пресвятої Тройці в Йонґставн, О., набирає щораз більшої слави й розголосу. Доказом його сили був пікнік, який він уладив дня 29 липня на фармі нашого парохіянина, Юрія Коса. Щоби подати добрий примір нашій молоді в Йонґставн, президія клюбу запросила на цей пікнік молодечий відділ націоналістичної „Січи" О. Д. В. У. ч. 8 з Клівленд, О., що знаходиться під командою п. І. Поповича й І. Когута. Українська орхестра з Акрон, О., була під управою Йосифа Сироїда. Серше радувалося, коли в нас у 11-тій годині зароїлась улиця перед церквою від клівлендських автомобілів, заповнених молоденькими січовиками й січовичками в своїх гарних синіх уніформах.

По скінченім богослуженню вони всі відїхали на згадану фарму, де вже чекав приготований їм обід. Там заопікувався ними, як господар гостини, п. Стефан Ворожбит. Він красно привитав молоденьких гостей, їх родичів, гостей з Акрону, а потім угощав усіх разом з іншими членами клюбу і жінками, що приготовляли цю гостину.

Розлога фарма скоро заролілася людьми як муравлиско; чутно було гамір і веселість. Йонгстонська молодіж скоро заприязнилася з січовиками й січовичками. На тих гостей звернені були очі всіх, бо вони всіх зацікавили. Одні з них грали на інструментах акронської орхестри національні танки, а інші з них танцювали ті танки, робили січові вправи і т. д. Все те в них йшло складно й уміло. Видно було на кожнім кроці військову карність, послух і порядок. Пізнати було, що їх учать свідомі та ідейні команданти. Підчас одної з перерв промовив до зібраних гостей командант п. І. Попович, який коротко вияснив зібраним ідеольоґію й завдання націоналістичної Січи. Всі слухали його з увагою й радістю.

Доперва пізно в ночи, по 11-тій годині, пікнік закінчився й усі в порядку розійшлися домів. На пікніку було також багато чужинців, було кілька міських суддів, ріжних кандидатів на наближаючихся виборах, був також наш приятель, знаний всім нам адвокат Ф. Кічак. Всі вони були задоволені з великого числа учасників, яких було біля 2,000. У першу суботу по пікніку, 4 серпня, члени клюбу на місячнім мітинґу ухвалили виразити отсею дорогою сердечну подяку клівлендській молодій Січи, їх славним командантам та їх добрим родичам за те, що звеличали наш пікнік своєю присутністю і дали добрий приклад для нашої молодіжи. Щоби ця подяка не була лиш на словах, то з загального доходу ухвалено 25 долярів на визвольну боротьбу, які вислано через Обєднання. Решту доходу задержано на зміцнення каси клюбу, а 75 долярів ухвалено дати на свою місцеву церкву Пресвятої Тройці, щоб облекшити її тягар довгу й тим показати, що члени клюбу є рівночасно добрими парохіянами.

За уряд клюбу:
Н. Винник, І. Павловський, Лев Кухтин, Стефан Терлецький.

ВІЛІНҐ, В. ВА.

Ювилейне свято У. Н. Союза.

В суботу, дня 11 серпня б. р., відбулось у Вілінґ, В. Ва., свято 40-літнього ювилею У. Н. Союза. Свято це було влаштоване спільними силами відділів: 56, 77 і 212.

Свято розпочалося Службою Божою і панахидою за померших членів У. Н. Союза. Службу Божу відправив новоприбувший парох о. Н. Романюк. Опісля в годині 5-тій вечером зачали сходитися старші й молодші члени У. Н. Союза до української салі, щоби прилучитися до свята сорокліття існування Батька Союза. Відділ 77 з Йорквіл, О., прибув під проводом своїх урядників, Миколи Зарічного й Петра Головода. Відділ цей приїхав у спеціяльнім трамваевім ваґоні, що був удекорований синьо-жовтою лентою й американськими прапорцями. На кождім вікні ваґону були вивішені ювилейні відзнаки У. Н. Союза з написом: Fortieth Anniversary of Ukrainian National Ass'n. Трамвай їхав поволі головними улишями міста, тому кожний прохожий міг прочитати напис.

В годині 6-тій вечором простора саля була вже заповнена Українцями з Йорквіл, О., з Вілінґ, В. Ва. та з околичних місцевостей. До салі також прибули запрошені визначні Американці міста Вілінґ, як, наприклад, майор міста, кандидат до стейтового сенату, начальник поліції, міські радні й інші. Був присутний також д-р М. Ґайдош, лікар згаданих відділів У. Н. Союза.

Свято розпочав предсідник Михайло Дуткевич. Він, витаючи членів і гостей, привитав в імени трох відділів У. Н. С. інжиніра Володимира Малевича, заступника головного предсідника У. Н. Союза та всіх американських гостей, називаючи їх по імени. Потім М. Дуткевич коротко переказав значіння ювилею Батька-Союза, в якому ми, іміґранти, знайшли опіку, як від рідного батька. На закінчення предсідник заявив, що у нашій місцевости не повинен ніхто з Українців знаходитись поза опікою Батька-Союза.

Місцевий хор, під проводом добр. Грушкевича, відспівав американський гимн „Май Контрі" й гимн У. Н. Союза. Предсідник оголосив програму свята та покликав інж. В. Малевича на першого бесідника.

Інж. В. Малевич в анґлійській мові розповів історію У. Н. Союза і свою промову закінчив закликом до молоді, щоб вона ставала в ряди тої орґанізації, в котрій стоять її родичі. Американці не хотіли вірити, що інж. Молевич є роджений у краю й що він є Українець, бо так гарно говорив по анґлійському. Другу промову інж. Малевич виголосив по українськи. Слідуючим бесідником був C. L. Spillers, кандидат до стейтового сенату. Він заявив, що дуже гордий з того, що може сьогодня бути між Українцями на такім великім ювилейнім святі та довідатися про таку могутню орґанізашію як У. Н. Союз. Говорив він, що як увійде до стейтового сенату, то ніколи не забуде про Українців і їхні народні інтереси. Третим бесідником був д-р Ґайдош, лікар відділів 56 і 212. Д-р Ґайдош в анґлійській та українській мові величав У. Н. Союз як найбільшу славянську орґанізацію в Америці. По цих промовах танцюристи зі школи В. Авраменка відтанцювали кілька танків — як сольові так і гуртові. До танків приґравала українська орхестра добр. Петра Кабали. Наші танцюристи радо виступають дуже часто між Американцями, як в парках, в школах та в театрах, але на цей раз Американці дуже захопилися красою нащих танків.

Панна Марія Канюк дуже гарно віддеклямувала „В сорокову річницю У. Н. Союза", панна Розалія Ганович також гарно з піднесенням віддеклямувала: „Вічний революціонер", а по анґлійськи "Volunteer for Ukraine". Панна Анна Шелева гарно віддеклямувала вірш Богдана Лепкого „Не забувай!" Опісля Предсідник знов покликав інж. Волод. Малевича до головного реферату в українській мові. Бесідник в своїй майже годинній промові розповів історію й долю У. Н. Союза та оцінив велику заслугу перших працівників на ниві народній та орґанізаційній людей світських та священиків, згадуючи о. Грушку, о. Стефановича й інших. Згадав бесідник також і покійного Семена Ядловського, як щиро працьовитого Лемка. Говорив п. Малевич про те, як У. Н. Союзови кидали колоди під ноги при кождім переведенню чогось ліпшого, коли незадоволені з поступу і змін члени Союза творили такі самі орґанізашії, лиш під іншим іменем. Тепер також, коли У. Н. Союз переводив нову реформу, то наче з лісу виліз і позаду шкандибає на милицях товариш „Інтернаціонал", який горлає проти У. Н. Союза та хвалить свою комуністичну каліку, а ганить все, що дороге українському народови. Та ми не повинні на це звертати уваги, але йти гордо далі вперед і гуртуватись всі під прапор Батька Союза.

Потім знову виступив місцевий хор і відспівав кілька українських пісень: „Де згода в родині", „Козаченьку, куда йдеш", „Ой летіла горлиця" й „Вечірний дзвін". З місцевости Йорквіл, О., говорив в анґлійській мові Американець Mr. Byrford, який висловив задоволення з того, що він є присутний на такому святі. Далі в українській мові говорив Н. Зарічний, предсідник від. 77 У. Н. Союза. Він коротко переповів орґанізаційну працю. Говорив ще найстарший член від. 56 У. Н. С., Яким Вітенко. Цей бесідник підніс заслуги працівників, котрі орґанізували цей відділ. Він теж високо оцінив працю теперішних урядників. Покликаний до слова, о. Н. Романюк, місцевий парох, підніс значіння свята 40-ліття Батька-Союза.

На закінчення предсідник свята подякував гостям за чисденну участь у святі і за гарні промови та добрий настрій. Закликаючи всіх Українців горнутися до Союза, предсідник свята сказав, що кожен має памятати слова І. Франка, що: „Кождий думай, що на тобі міліонів стан стоїть, що за долю міліонів мусиш дати ти одвіт".

Свято закінчено українським гимном „Ще не вмерла Україна". Потім відбувалася забава-баль до пізної ночи. Всі весело забавились, як одна родина, а в годині 12-тій знов трамвай, удекорований синьо-жовтими лентами і ювилейними відзнаками, забрав гостей домів до Йорквіл. Прощанням і бажанням не мож було знайти кінця. На прощання гості заспівали стрілецьку пісню: „Чуєш, брате мій, товаришу мій, відлітають сірим шнуром журавлі". Вілінським та йорквільським Українцям це ювелейне свято У. Н. Союза останеться в памяти. Дай Боже, щоби сповнились обіцянки щирої праці для Батька-Союза.

Михайло Дуткевич,
секретар від. 56.

Поліцай (до безробітного): Ви кого шукаєте?

Безробітний: Чоловіка, який сказав би, що час — то гроші! Я продав би йому дешево мій час.

Шотляндець приглядається в барі Жидови, який пе склянку вина, розмовляє довго з дівчиною, що в барі, а як відходить, каже:

— Таж я вже заплатив!

На другий раз Шотляндець робить таксамо, з тією лише ріжницею, що при кінці каже:

— Добре — а де моя решта з доляра?!

Ф. Райнштайн.

БОЗ ЦВИТЕ.

— Тату? — каже до мене моя жінка.

— Що?

— Боз цвите.

— То що з того?

— Як то що? Підемо до парку, там весна розсипала свої чари, певно співають соловейки...

Не піду, то буде дома пекло. Щож маю робити? Піду.

Жінка задумалася.

— А таки люди з часом змiняються... Пригадуєш собі тому вісімнацять літ у тій алеї... Бози пахли, а ти...

— А я був дурний.

— Якто дурний?

— Я був залюблений.

Вона сумно похилила голову.

— То йдемо?

— Чомуж би ні? Можу тобі зробити цю приємність.

— Не вяжися, скажи: „посвяту".

— То менше важне, як воно називається.

В хаті зчинився рух.

Івась не піде, волить піти до кіна, Марійка в поспіху поправляє щось при суконці, Олегови наймичка чорнилом замальовує на черевику діру, щоб не було пізнати її, Мирося плаче, не дає себе вмити.

— Возьмемо Олеся з нянькою?

— Певно. Буде тим більша поезія.

Жінка відвертається і сльози з очей втирає незамітно.

— Йдемо.

— Може візьмемо візника?

— Хіба чотирох візників!

— Може трамваєм?

Ми приїхали. Над розцвилим парком поволеньки маєстатично розтягаються золоторожеві хмаринки, заповідають вечір. У парку тихо. Богатші люди розїхалися на закінчення тижня. То тут то там блукають переважно самітні люди. Якийсь, певно, учитель, молодий службовець, якась ґувернантка, засуджена перебувати в місті.

— Підемо далі?

— Коли так волієш...

А в глибині парку, на тлі молодої зелені майоріють великі китяги бозу ясно-синьої барви.

Жінка розманіжнилася.

— Як ті бози пахнуть...

— Як вода, що її в барберні вживають при голенню.

Хвилинка мовчанки. З глибини куща відізвалося тьохкання соловейка.

— Чуєш? — каже жінка розмріяно.

— То певно так сюди доходить свист фабричної сирени.

— Та я говорю про соловейка.

— А, справді.

— Чи не міг би ти на хвилину перестати посвистувати?

— То вже й це перешкоджує тобі?

Під впливом схвилювання ускаю клуби диму.

Дим сповиває жінку. Вона закашлюється, розганяє дим хустинкою та знову говорить мені про запах бозу. Потім додає:

— Пригадуєш собі, саме в цьому місці мама відійшла на хвилину, а ти при тьохканні соловейків сказав, що мене...

— Не пригадуй мені тих дурниць, а то сам вернуся додому...

Сутінок більшає.

Хвилинка мовчанки.

— Чи підемо вже?

— Алеж самособою.

Рутку Тевс.

БРАЗИЛІЯ

(З лотиського).

Говірливий аґент панч-пернамбуцьких плянтацій при помочі Біблії та гарної казки переконував людей про неминучий кінець світа та красу Бразилії. Слухачі зі страху та радости стояли тихо з отвореними устами.

Тут випняв груди та виступив проти апостола Тома Шавґінс (Невірний).

— Але там також тютюн, у тій країні Брамакаші?

— Тютюн? — озвався апостол. — Ах, Боже! В кожному кущі — „Султанський", „Шілера", „Османа", „Бостонжоґло" та „Трапезунтський". Чай росте наче лопухи, а кавових зернят повні рови, цукрова троща при кожній дорозі...

— Присягнеш?

— Присягаюся! Дай лише каву до збанка, замішай цукровою трощею тай можеш пити скільки завгодно.

— А смажені качки літають у повітрі?

— У повітрі? — Ні, зате їх повніські сковороди.

— Та як воно з тією горою каші? Чи справді муситься через неї переїздити? А є також солонина в тій каші?

Після хвилини надуми аґент спитався:

— А де це ви хочете їхати?

— Ну, до тієї Азилії...

— До Бразилії! То не мусите переїздити через цю гору. Гори з каші є в Долішньокаші.

— А в Брамакаші — то нема гір?

— Ісусе Христе! Хто говорить про країну Брамакашу? Ми їдемо до Бразилії — в Південній Америці. Ради Бога, не мішайте з тією країною!

— Ах, до Америки! А мій хлопець вчився про країну Брамакашу, то певно буде інша земля...

— Інша, інша, добрі люди... Бразилія то обіцяна земля.

— Є там теж малпи? І Індіяни?

— Є, є, люди добрі, все є там.

— А землі багато?

— Скільки хто хоче. Безмежні пампи (степи), трава по самі груди, жито до носа, а кукуруза сягає понад голову.

— А хто працює на тих пампах?

— Ах, Боже, щож вони їдять? Людей?

— Ні, людоньки. Вони їдять... їдять... хліб і ...ягоди.

— А багато працювати чоловік там не мусить?

— Борони Боже! Чому багато?... З цукровою тростиною в руці ходити по полі та дивитися, як гарно росте. На деревах банани ростуть, омлети й інше.

— І всіх нас заберете зі собою?

— Всіх, всіх тих, що вірять мені.

— Та розуміється, чоловік мусить вірити. Якжеж не вірити?

— То приготовіться. Прощавайте, людоньки!

***

Люди ще радніше збилися в гуртки — щоби побалакати про будучий рай.

Та тут знялася курява, приїхало авто.

— Земляки! — кричить із авта якийсь пан. — Збори зачинаються. Ось тут маєте карточки... Вибори до сойму за плечима. З них довідаєтеся, кого маєте вибирати.

— Ми не можемо вибирати, відїзджаємо до Бразилії.

— Чи ви з глуздів зсунулися?! Що там будете робити?

— Втікнемо перед червоною небезпекою та повіню гріхів.

— Добре, добре! Таки так. Та виберіть нашу партію, а ми побємо шкідників, наче прошаків. Будете жити наче в раю. Всі податки скасують, усі дістануть підмоги, кожному поставлять хутір, дадуть дванацять коров, вівці, коні, курята. Кожному привезуть господарські машини до дому. Лише вибирайте нашого кандидата!

— Присягнеш?

— Присягаюся!

— Одначе... в Бразилії росте цукрова троща... та малпи...

— Малпи! Ах, борони Боже! Таж вони жеруть людей! Малпа зжере тебе зі штанами й ніхто не буде знати місця твого посмертного відпочинку. Колиж хто й попаде на тебе, то хто полізе на дерево за тим звірем, щоби застромити хрест у його череві — замісць у твій гріб...

— Ах, панонькy! То там не можна їхати... А тут будемо мати всього подостатком?

— Всього.

Люди йдуть до апостола.

— Ми останемося тут.

— Грішники засліплені! Якжеж тут могтимете животіти?... Як стоїть у Святому Письмі: І став падати град і вогонь змішаний з кровю падав на землю, а дим знімався з бездонної криниці, а з того диму виступали бульки на землі і їм дана була сила наче скорпіонам. І було їм приказано, щоби людей не вбивали, лише, щоби їх мучили пять місяців. І в такі дні люди шукатимуть смерти, одначе не знайдуть її...

— Йой, йой! То ми їдемо, їдемо!

І всі спішно позбувалися маєтку та відїхали.

***

Дивіи, це ті люди! Бразилію може собі кожний сам уявити...

На науці ґеоґрафії.

— Кропивнюк! Відки знаємо, що земля є кругла?

— З ґльобуса, прошу пана професора.

Лев Толстой.

МИЛОСТИНЯ

Богач умирав. Все своє життя покланявся лише ідеї скупарства та самолюбства. А що не рахувався зі способами, щоби лише дійти до мети, то зібрав величезне майно. Нераз докоряли йому, але він здвигав лише плечима та відповідав:

— Дарма, в житті гроші найважніща річ.

І ось тепер, коли смерть заглядала йому в очі, прийшло йому на думку, що й на тому світі гроші правдоподібно найважніша річ. Тому треба мати їх зі собою, щоби не знайтися в потребі. Прикликав до себе свої діти, розпрощався з ними та сказав, щоби дали йому до труни мішок грошей.

— Не жалуйте мені, — просив — насипте повно грошей.

Ще цієї ночі розпрощався з цим світом. Діти дали батькови до труни мішок із грішми, кілька тисяч рублів.

Як знайшовся на тому світі, почалися, як звичайно, канцелярійні формальности. Допитували його, відсилали з відділу до відділу.

Ледви міг діждатися вечора. Був голоден, наче вовк, а спрага так досколювала йому, що язик прилип йому до піднебіння.

— Не видержу, — подумав.

Нараз дивиться, — буфет. Найкращі закуски, наче в першорядній залізничій стації. Є і напитки.

— Ну, можу похвалитися. Як я згадав, що тут таксамо, як і там на землі. Я добре прочував, як казав, щоби мені дали гроші. Тепер бодай наімся порядно та напюся.

З задоволенням ствердив, що має гроші та підійшов до буфету.

— Скільки коштує? — несміливо спитався, вказуючи на сардинки.

— Копійку.

— Гм, дешево, — подумав богач. — А може я недочув? Спитав ще раз.

— А це? — спитався вказуючи пальцем на горячі паштети.

— Також копійку.

— То прошу дати мені на тарілку десять сардинок і пять паштетів. І ще...

Лакомо став водити по багато заставленому столі, вибирав то це то те. Послугач слухав спокійно, одначе не дуже спішився.

— У нас гроші платиться згори.

— Згори? Прошу дуже...

І богач кинув на тацку золоту пятьрублівку. Послугач узяв у руки пятьрублівку, обернув кілька разів у пальцях і віддав богачеви.

— То не така копійка — сказав і дав знак двом помічникам, що стояли з боку. Ті взяли богача попід руки та відвели від буфету.

Богач посумнів і було йому сумно.

— Щож це таке? — думав. — Беруть лише копійки? Щось такого мені й на думку не прийшло. Та годі, треба буде зміняти гроші.

Зажурений вертається до своїх синів і каже їм у сні:

— Візьміть собі це золото назад, його мені там зовсім не треба. Зате дайте мені мішочок копійок. А ні, то я згину.

Перелякані сини зараз рано на другий день зробили, як їм казав батько. Забрали з труни золото, а на його місці поклали мішечок із копійками.

— Вже маю! — сказав богач, як урадовано підійшов до буфету. — Прошу мені дати їсти, бо я страшно голоден!

— У нас треба заплатити згори — відповів послугач, таксамо спокійно, як учора.

Богач скоро кинув пригорщу мідяків на тацку. Послугач глянув на гроші та всміхнувся.

— Я бачу, що ми один одного не розуміємо. Ми тут беремо не ті копійки, що ти їх маєш, а ті, що ти їх іншим давав у руку. Пригадай собі, може ти колинібудь дав милостиню якому прошакови, помагав убогим?

Богач похнюпив очі та задумався. За всеньке життя ні разу не поміг бідному, ніколи не влекшив нічиєї недолі...

І два крепкі помічники відвели його від буфету.

НА ВІДКРИТТЮ УКРАЇНСЬКОГО ДОМУ.

(Мрія, але не фантаста).

Акція Українського Дому в Празі поволі наближається до свого успішного закінчення. Вже сьогодня можна собі уявити той день, коли Український Дім буде здійснений і Музей Визвольної Боротьби України розташує в ньому свої збірки. День відкриття Українського Дому в Празі... Зворушує сама думка про це. Уявити тільки той момент, коли на відкриття, як на національне українське свято, зїдуться Українці з усіх сторін і країв, як делеґати-учасники й гості...

Зовнішній вигляд будівлі величаво-спокійний, стильно український, лише трохи змодернізований, відповідно до вимог великого міста. Художня вивіска Музею й жовто-блакитний державний прапор. Це все зовні. Входимо до середини. При вході на мармуровій таблиці золотими літерами вирізьблено кілька імен. Це назвища тих найбільших меценатів наших, що дали на будівлю Українського Дому ваґони цегли. Проти вхідних дверей у вестибулі мистецько декорована стіна, ціла записана іменами визначних жертводавців; а під нею на спеціяльному столі виложені памятні книги жертводавців-фундаторів Українського Дому й добродіїв Музею Визвольної Боротьби України. Біля них загальна картотека, де може знайти свою карту кожен, хто дав хоч найменшу пожертву на будівлю цього дому.

А при цьому в самій стіні бачимо замуровані монети, і над ними сяє напис: „Збудовано р. б. 1935 за пожертви Українців цілого світу". Український Дім будували тоді, коли Українці не мали своїх українських грошей і жертвували на будівлю свої кріваво запрацьовані, але чужодержавні гроші. В стіні замуровано по одній монеті всіх тих грошей, що їх Українці за час національної збірки присилали на Український Дім. Це ціла нумізматична колекція. Бачимо там чеську корону, польського злотого, румунську лею; все це прислали Українці з західніх земель. Не буде там лише совітського червінця. Зпід большевиків пожертв на Український Дім не було. Там їх збирати абсолютно не вільно, та й ні від кого — голодні й мертві жертвувати не можуть. За Велику Україну жертвувала наддніпрянська еміграція, розпорошена тепер по цілому світу. За склом у стіні бачимо французські й швайцарські франки, німецькі марки, австрійські шилінґи, мадярські пенґо, болгарські леви, югославські динари, італійські ліри, англійські фунти, монети турецькі, бельґійські, литовські, грецькі й т. д. Здається, що нема ніодної европейської країни, яка не малаб тут своєї монети. Бо скрізь тепер живуть і працюють Українці й звідусіль посилали вони свої запрацьовані гроші на будівлю свого Українського Дому в Празі.

Посилали не тільки з Европи. на Музейну акцію гаряче відзивалися українські виселенці зза океану, без участи яких не відбувалося досі ні одно велике національне українське підприємство. Звідти посилали найбільш доляри, хоч були також пожертви і в іншій валюті. В стіні, крім американських і канадійських долярів, замуровані арґентинські пези, бразилійські райси, монети китайські, японські й інші.

Надзвичайно цікаво слідкувати за чужинцями, що прийшли на відкриття Українського Дому: яке враження це справляє на них. Серед чужинців протягом десятиліть наші вороги ширили наклепи, що український рух, як і ціла українська нація, витворені за німецькі марки, чи щось подібне. Тут вони бачать ширшу основу; бачать, що такого ні ворожа „інтриґа", ні чужий генеральний штаб витворити не можуть. В памятних книгах, в настінних написах і особливо на картках бачать десятки тисяч імен укрінських патріотів, які пожертвами відізвалися на заклик своєї національної інституції — Музею Визвольної Боротьби України.

Переходимо далі до музейних збірок. Вони містяться у високих світлих салях, посортовані на відділи, скатальоґовані й описані. За допомогою підручного провідника дуже легко орієнтуватися при огляді. Памятки визвольної української боротьби старщих часів 19 і початку 20 століття, часів перед світовою війною, визвольна акція за війни, доба державности, праця еміґрації, боротьба на рідних землях, національна діяльність Українців у кольоніях за океаном і т. д. Це в музейних збірках. А в архівному відділі для освітлення цього зібраний ще багатший матеріял: архіви цілих установ і окремих осіб, спеціяльні колекції документів і друків. В музеї постійно провадиться праця, досліди. В Українському Домі є викладові салі й кабінети для студій. Музей публікує матеріяли до історії визвольної боротьби України. Кілька таких публікацій набуваю собі як памятку...

Зворушує сама думка, що все це за рік-два може стати дійсністю. Скажете, мрії. Годжуся з цим. Так, мрії, але не фантаста. Мрії про Український Дім не є розлученою сентиментальністю, а мужніми мріями, що окриляють, заохочують і підсилюють. Уявім собі тільки той момент, коли Музей Визвольної Боротьби України розташується у власному Українському Домі на Празькому Ґраді; коли в сусідстві президентського замку замає жовто-блакитний український прапор...

У волі кожного Українця, навіть кожної української дитини й школяра, є наблизити здійснення цього моменту. Нехай лише кожен покладе за себе свою цеглину. Тільки цеглину...

П. Гайдар.

СВІТОВА ВІЙНА ДВАЦЯТЬ РОКІВ ТОМУ. — 4. СЕРПНЯ. — КОМІТЕТ ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ. (26)

Британя була занепокоєна тим, що Німеччина рушила свої полки на Бельгію. Тому британський уряд вислав до німецького уряду ноту з доманганням негайно дати вдоволяючу вдповідь з приводу нарушення невтральности Бельгії. Німеччина ухилилася від відповіди, а посол Німеччини в Бельгії, фон Бельов, лише попередив бельгійський уряд, що німецька армія „перейде через бельгійську територію". Бельгія виповіла війну Німеччині.

Стараючись напасти на Париж з повітря, Німці вислали кілька воєнних літаків та кермовик на французьку територію. Літаки з кермовиком дісталися були на 60 миль в глибину Франції. Та тут вони стріли значну силу французьких літаків, які старалися їх заатакувати. Німецькі летуни ухилилися від бою й поспішно повернулися назад до Німеччини. Отак перша зустріч німецької та французької повітрової фльоти обійшлася без бою.

Тимчасом бої на сербсько-австрійському фронті прибиралим все більше крівавий характер. Після першого натиску австро-угорської армії Серби скоро підтягнули нові сили й у районі Семедрія над Дунаєм відкинули назад австрійські частини. Тут перший раз Австрійці побачили, що вони перед собою мають, хоч невелику, але могутню сербську армію, яка вміє завдавати ворогови велику шкоду. Серби відразу показали себе добре вимуштрованими й хоробрими.

Президент Вилсон у Вашингтоні видав проклямацію про невтральність Злучених Держав. У Львові вже 4. серпня був сформований Союз Визволення України, як безпартійна політична організація, що складалася з політичних еміґрантів Великої України. Завданням цього союзу було вести пропаганду за самостійність України серед Українців Великої України й на міжнародньому полю, репрезентуючи державницько-політичну течію придніпрянських самостійників.